

Nr.2525/C/2498/III-5/2015

CONCLUZII

formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în cauza nr.3515/1/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, având următorul obiect : *„Dacă în situația unor infracțiuni de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat), comise sub imperiul legii anterioare, prin modificarea conținutului noțiunii de „consecințe deosebit de grave” și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei are loc o dezincriminare parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii”*

În temeiul art.475 din Codul de procedură penală, prin încheierea din 3 septembrie 2015, pronunțată în dosarul nr.121/62/2014, Curtea de Apel Brașov, Secția penală a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție, solicitând pronunțarea unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu următoarei chestiuni de drept :

Dacă în situația unor infracțiuni de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat), comise sub imperiul legii anterioare, prin modificarea conținutului noțiunii de „consecințe deosebit de grave” și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei are loc o dezincriminare parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii.

În urma analizei de admisibilitate a sesizării, efectuate în temeiul art.475 din Codul de procedură penală, rezultă că instanța care a sesizat Înalta

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Curte de Casație și Justiție este Curtea de Apel Brașov, Secția penală, investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță - apel, cauza se află în cursul judecății, problema de drept a cărei dezlegare se solicită nu a mai fost supusă examenului instanței supreme, nestatuându-se asupra ei printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nu există recurs în interesul legii cu obiect identic în curs de soluționare.

Decizia nr.VIII din 5 februarie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secțiile Unite nu rezolvă problema de drept invocată, fiind incidentă în materia aplicării legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive, prin aceasta stabilindu-se că instanța investită cu soluționarea unei contestații la executare, fundamentată pe art.461 alin.1 lit.d teza penultimă din Codul de procedură penală anterior, în care se invocă modificarea înțelesului noțiunii de consecințe deosebit de grave din art.146 din Codul penal anterior, nu poate schimba încadrarea juridică dată faptei prin hotărârea judecătorească rămasă definitivă și, apoi, reduce pedeapsa aplicată în cauză.

Decizia nr.12 din 6 mai 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, de asemenea, nu oferă o dezlegare problemei de drept.

Prin această hotărâre s-a statuat că în interpretarea dispozițiilor art.6 alin.1 din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art.183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art.309 din Codul penal.

Consider îndeplinită și condiția privind necesitatea lămuririi chestiunii de drept pentru soluționarea pe fond a cauzei în care a fost invocată, întrucât procesul de aplicare a art.5 din Codul penal presupune realizarea unei încadrări juridice corecte și complete a faptei deduse judecății, inclusiv din perspectiva formelor agravante incidente, în vederea determinării limitelor pedepsei aplicabile pentru a se identifica legea mai favorabilă.

În concluzie, se constată îndeplinirea condițiilor formale de admisibilitate a sesizării.

I. Situația juridică premisă care a generat necesitatea rezolvării chestiunii de drept

Prin sentința penală nr.284 din 18 februarie 2015, pronunțată în dosarul nr.121/62/2014, Judecătoria Brașov, în temeiul art.215 alin.1, 3, 4 și 5 din Codul penal anterior cu aplicarea art.74 alin.1 lit.c și art.76 alin.1 lit.a din același cod, a dispus condamnarea inculpatului S.L. la pedeapsa de 3 ani închisoare.

În baza art.65 alin.2 din Codul penal anterior raportat la art.215 alin.5 din același cod, inculpatului i s-a interzis ca pedeapsă complementară exercitarea drepturilor prevăzute de art.64 lit.a teza a II-a și lit.b din Codul penal anterior pe o durată de 5 ani după executarea pedepsei închisorii.

În temeiul art.71 alin.1 din Codul penal anterior raportat la art.64 alin.1 lit.a teza a II-a și lit.b din același cod inculpatului i s-a interzis ca pedeapsă accesorie exercitarea dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în funcțiile electiv publice, precum și exercitarea dreptului de a ocupa o funcție implicând exercițiul autorității de stat.

În baza art.81 din Codul penal anterior s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei pe o durată de 5 ani reprezentând termen de încercare stabilit în condițiile art.82 din același cod.

În temeiul art.71 alin.5 din Codul penal anterior pe durata suspendării condiționate a executării pedepsei s-a dispus suspendarea executării pedepsei accesorii.

Împotriva hotărârii a declarat apel Parchetul de pe lângă Judecătoria Brașov și partea civilă S.C. A.S.A.

În procedura identificării legii penale mai favorabile instanța de fond a evaluat situația juridică a condamnatului, găsind favorabilă legea anterioară.

Astfel, dispozițiile art.215 alin.1, 3, 4 și 5 din Codul penal anterior au fost considerate favorabile din perspectiva pedepsei ce i s-ar putea aplica inculpatului în raport de efectele circumstanțelor atenuante reținute și care nu au corespondent în legea nouă, precum și a posibilității suspendării condiționate a executării pedepsei, instituție juridică mai favorabilă decât suspendarea condiționată sub supraveghere.

Întrucât prejudiciul cauzat prin fapta săvârșită nu depășește pragul de 2.000.000 lei prevăzut de art.183 din Codul penal, instanța de apel a

considerat necesar a se lămuri legalitatea reținerii dispozițiilor alin.5 ale art.215 din Codul penal anterior la încadrarea juridică dată faptei.

II. Dispoziții legale relevante

Art.4 din Codul penal – Aplicarea legii penale de dezincriminare

Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.

Art.3 din Legea nr.187/2012

Dispozițiile art.4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii.

Dispozițiile art.4 din Codul penal nu se aplică în situația în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire.

Art.5 alin.1 din Codul penal – Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei

În cazul în care de la săvârșirea infracțiunii până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplică cea mai favorabilă.

Art.215 alin.1,3,4 și 5 din Codul penal anterior – Înșelăciunea

Inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 12 ani.

Inducerea sau menținerea în eroare a unei persoane cu prilejul încheierii sau executării unui contract, săvârșită în așa fel încât, fără această eroare, cel înșelat nu ar fi încheiat sau executat contractul în condițiile stipulate, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alineatele precedente, după distincțiile acolo arătate.

Emiterea unui cec asupra unei instituții de credit sau unei persoane, știind că pentru valorificarea lui nu există provizia sau acoperirea necesară, precum și fapta de a retrage după emitere, provizia, în tot sau în parte, ori de a interzice trasului de a plăti înainte de expirarea termenului de prezentare, în scopul arătat în alin.1, dacă s-a pricinuit o pagubă posesorului cecului, se sancționează cu pedeapsa prevăzută în alin.2.

Înșelăciunea care a avut consecințe deosebit de grave se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Art.244 alin.1 din Codul penal – Înșelăciunea

Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

Art.146 din Codul penal anterior – Consecințe deosebit de grave

Prin consecințe deosebit de grave se înțelege o pagubă materială mai mare de 200.000 lei sau o perturbare deosebit de gravă a activității cauzată unei autorități publice sau oricăreia dintre unitățile la care se referă art.145 ori altei persoane juridice sau fizice.

Art.183 din Codul penal – Consecințe deosebit de grave

Prin consecințe deosebit de grave se înțelege o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei.

III. Scurte considerații privind problema de drept invocată

Stabilirea legalității reținerii formei agravate a infracțiunii de înșelăciune prevăzută de art.215 alin.5 din Codul penal anterior, în ipoteza producerii unui prejudiciu care nu atinge pragul valoric stabilit de art.183 din Codul penal, respectiv 2.000.000 lei, dar îl depășește pe cel existent în cuprinsul art.146 din reglementarea anterioară, prezintă relevanță juridică în procesul de determinare a legii penale mai favorabile¹.

¹ Astfel, se observă că în situația în care forma agravată a infracțiunii de înșelăciune atrasă de producerea consecințelor deosebit de grave (art.215 alin.5 din Codul penal anterior) nu poate fi reținută, legea penală mai favorabilă, în cauza pendinte, va fi legea veche, în raport de pedeapsa aplicabilă (circumstanța atenuantă prevăzută de art.74 alin.1 lit.c din Codul penal anterior, reținută în cauză, permite coborârea pedepsei până la 3 luni închisoare – art.76 alin.1 lit.c, însă nu are corespondent în legea nouă, aceasta prevăzând un minim de 6 luni închisoare în cuprinsul art.244 alin.1), precum și prin prisma modalității de executare spre care s-au orientat instanțele (suspendarea condiționată a executării pedepsei, instituție fără corespondent în legea nouă).

În contextul arătat, stabilirea efectelor produse de art.183 din Codul penal asupra infracțiunilor săvârșite sub imperiul Codului penal anterior impun, pe de o parte, punctarea modificărilor aduse prin noua legislație noțiunii de „consecințe deosebit de grave”, iar, pe de altă parte, examinarea condițiilor de incriminare a infracțiunii de înșelăciune din noul cod, respectiv a formelor agravate ale acestei infracțiuni.

Prin art.183 din Codul penal legiuitorul a redefinit noțiunea de „consecințe deosebit de grave”, păstrând exclusiv criteriul valoric al quantumului prejudiciului, acesta fiind majorat de la 200.000 la 2.000.000 lei. Spre deosebire de art.146 din Codul penal anterior cauzarea unor perturbări deosebit de grave activității unei autorități publice, persoane juridice sau fizice nu se mai regăsește în conținutul noii reglementări².

Îndeplinirea condiției privind quantumul prejudiciului constituie un element circumstanțial de agravare în cazul unor infracțiuni, agravare determinată de consecințele acestora³, având, de regulă, ca efect comun în ambele reglementări reținerea formei agravate a infracțiunilor.

În cazul concret al infracțiunii de înșelăciune caracterul agravant al acestei urmări nu a mai fost recunoscut și menținut prin noul Cod penal.

Astfel, infracțiunile de acest tip, săvârșite ulterior datei de 1 februarie 2014, indiferent de quantumul pagubei produse vor atrage, după caz, reținerea formei tip a infracțiunii prevăzută de art.244 alin.1 ori a formei agravate a acesteia din cuprinsul art.244 alin.2, fără a mai exista o altă formă agravată corespondentă celei prevăzute de art.215 alin.5 din Codul penal anterior.

În ceea ce privește faptele comise anterior datei de 1 februarie 2014, aflate în curs de judecată, nepreluarea acestei forme agravate a infracțiunii de înșelăciune din legislația anterioară, nu echivalează cu dezincriminarea acesteia, ci va produce consecințe exclusiv pe tărâmul aplicării art.5 din Codul penal.

Dacă se concluzionează în sensul reținerii formei agravate prevăzute de alin.5 al textului de lege mai sus menționat, legea penală mai favorabilă va deveni legea nouă întrucât minimul de pedeapsă aplicabil potrivit legii vechi, cu reținerea circumstanței atenuante (respectiv 3 ani și 4 luni închisoare, determinată potrivit art.76 alin.2 din Codul penal anterior și nu art.76 alin.1 lit.c cum greșit s-a reținut la instanța de fond), este mai mare decât cea prevăzută de art.244 alin.1 din Codul penal în vigoare, iar suspendarea executării pedepsei nu mai este posibilă (art.81 alin.1 lit.a din Codul penal anterior).

² M.Udroiu ș.a., Noul Cod penal, Codul penal anterior, Presentare comparativă, observații, ghid de aplicare, legea penală mai favorabilă, Editura Hamangiu, 2014, p.246.

³ V. Dongoroz ș.a., Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea Generală, vol.II, Editura Academiei Române, București, 2003, p.416

Sfera de incidență a legii de dezincriminare a fost lămurită de doctrină, constatându-se că noua legislație penală (art.4 din Codul penal) a instituit sistemul aprecierii *in concreto*, urmând a fi în prezența legii de dezincriminare atunci când, sub legea nouă, fapta comisă de inculpat nu mai întrunește elementele unei infracțiuni.

Consacrarea sistemului aprecierii *in concreto* s-a făcut în mod neechivoc, prin dispozițiile art.3 alin.1 din Legea pentru punerea în aplicare a Codului penal. Potrivit acestui text, dispozițiile art.4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii.

În concret s-a arătat că ne aflăm în prezența legii de dezincriminare în două situații:

- atunci când este suprimată o incriminare din legea veche, aceasta nemaiavând un corespondent în legea nouă și
- atunci când, prin prevederile legii noi, se restrânge sfera de incidență a unui anumit text, astfel încât fapta concretă comisă de inculpat nu mai întrunește condițiile impuse de acesta⁴.

În raport de cele două situații enunțate se poate concluziona că, în cazul în care o formă agravată a unei infracțiuni nu se regăsește ca atare în noua reglementare, nu suntem în prezența unei legi de dezincriminare, în măsura în care potrivit legii noi fapta săvârșită îmbracă forma tip a infracțiunii.

Dezincriminarea parțială invocată în cuprinsul încheierii de sesizare are o altă semnificație juridică, devenind incidentă atunci când domeniul de aplicare al unei infracțiuni este restrâns prin legea nouă.

Într-o atare situație, infracțiunea este dezincriminată în ceea ce privește una sau unele dintre modalitățile concrete de săvârșire ale acesteia existente în reglementarea anterioară ori a vreuneia dintre formele de vinovăție nepreluate în noua reglementare.

Un alt argument în susținerea acestui punct de vedere este de ordin procesual.

Incidența unei legi de dezincriminare, în cursul fazei de judecată a

---

⁴ F.Strețeanu ș.a., Drept Penal, Partea generală, vol.I, Curs universitar, Editura Universul Juridic, București 2014, p.123-125.

procesului penal, are ca efect achitarea inculpatului conform art.16 alin.1 lit.b din Codul de procedură penală, or în cazul invocat, inexistența formei agravate a infracțiunii de înșelăciune în legea nouă generează discuții exclusiv sub aspectul încadrării juridice date faptei.

Prin urmare, situația juridică relevată prin încheierea de sesizare reprezintă un caz de aplicare a legii penale mai favorabile în cursul judecății.

În acest context, în cazul infracțiunii de înșelăciune redefinirea noțiunii de „consecințe deosebit de grave” prin noul Cod penal nu are drept consecință înlăturarea formei agravate existente în legea anterioară atunci când legea veche este considerată mai favorabilă în ansamblul său.

Pragul valoric relevant în reținerea formei agravate prevăzute de alin.5 al art.215 din Codul penal anterior este cel existent în reglementarea precedentă – art.146 și nu cel din Codul penal în vigoare – art.183.

Această concluzie se desprinde din considerentele deciziei nr.265 din 6 mai 2014 a Curții Constituționale referitoare la excepția de neconstituționalitate a art.5 din Codul penal⁵.

Curtea a arătat că dispozițiile art.5 din Codul penal, în interpretarea care permite instanțelor de judecată, în determinarea legii penale mai favorabile, să combine dispozițiile Codului penal din 1969 cu cele ale actualului Cod penal, contravine dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.4 privind separația și echilibrul puterilor în stat, precum și ale art.61 alin.1 privind rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării.

Interpretarea potrivit căreia legea penală mai favorabilă presupune aplicarea instituțiilor autonome mai favorabile, este de natură să înfrângă exigențele constituționale, deoarece, în caz contrar s-ar rupe legătura organică dintre instituțiile de drept penal aparținând fiecărei legi succesive, cu consecința directă a schimbării conținutului și sensului actelor normative adoptate de către legiuitor.

În consecință, Curtea a considerat că numai interpretarea prevederilor art.5 din Codul penal în sensul că legea penală mai favorabilă se aplică în ansamblul ei este singura care poate înlătura viciul de neconstituționalitate.

În speță, în procesul de determinare a legii penale mai favorabile, la evaluarea efectelor legii anterioare toate elementele care circumstanțiază fapta și

⁵ publicată în Monitorul Oficial nr.372 din 20 mai 2014

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

făptuitorul trebuie stabilite prin raportare la această lege, inclusiv cele vizând condițiile de reținere a formei agravate a unei infracțiuni.

Prin urmare, forma agravată a infracțiunii de înșelăciune prevăzută de art.215 alin.5 din Codul penal anterior va fi incidentă dacă este depășit pragul valoric stabilit prin art.146 din același cod, respectiv la 200.000 lei, chiar dacă dispoziția legală corelativă din noua reglementare este favorabilă.

A raporta această formă agravată a infracțiunii la pragul valoric existent în cuprinsul art.183 din Codul penal generează o *lex tertia* și contravine deciziei Curții Constituționale invocate.

Având în vedere cele expuse, în temeiul art.475 – 477 din Codul de procedură penală, solicităm Înaltei Curți de Casație și Justiție să dea următoarea dezlegare chestiunii de drept cu judecata căreia a fost investită :

În cazul infracțiunii de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat), comisă sub imperiul legii anterioare, dar judecată ulterior, prin modificarea conținutului noțiunii de „consecințe deosebit de grave” și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei nu are loc o dezincriminare parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii. Forma agravată a infracțiunii din reglementarea anterioară urmează a se reține prin raportare la pragul valoric existent în cuprinsul art.146 din Codul penal anterior.

**PROCUROR GENERAL,
Tiberiu-Mihail NIȚU**